

Instytut Pamięci Narodowej - Rzeszów

<https://rzeszow.ipn.gov.pl/pl8/aktualnosci/36649,Rajd-sladam-walk-o-niepodleglosc-na-Roztoczu-1939-1945-Roztocze-5-7-pazdziernik.html>
20.04.2024, 05:12

Rajd śladami walk o niepodległość na Roztoczu (1939-1945) - Roztocze, 5-7 październik 2016

Rajd śladami walk o niepodległość na Roztoczu (1939-1945) ma charakter edukacyjny. Uczestnicy poznają wydarzenia z okresu II wojny światowej i czasu tuż po wkroczeniu na teren Roztocza Armii Sowieckiej oraz dotrą do miejsc bezpośrednio związanych z tematyką rajdu. Dodatkowym walorem rajdu będą urokliwe tereny Roztocza Wschodniego.

I dzień rajdu (5 października 2016 r.)

Pierwszy dzień rajdu przeprowadzony zostanie na terenach, na których odbywały się walki polsko-niemieckie w wojnie obronnej 1939 r. Pomiędzy 17, a 20 września miała tutaj miejsce bitwa, druga pod względem wielkości zaangażowanych sił, nazywana pierwszą bitwą pod Tomaszowem Lubelskim. Ze strony polskiej uczestniczyły w niej połączone siły Armii „Kraków” i „Lublin” dowodzone przez gen. dyw. Tadeusza Piskora. Celem sił polskich było osiągnięcie rejonu na wschód od Lwowa, w tym celu w pierwszym etapie należało zająć Tomaszów Lubelski. Pierwsze uderzenie z udziałem broni pancernej przyniosło opanowanie miasta, jednak wkrótce Polacy zostali z niego wyparci. Bitwa tomaszowska obejmowała także szereg walk prowadzonych w okolicznych miejscowościach, które przyczyniły się do ciężkich strat w szeregach polskich. Brak powodzenia kolejnych ataków na Tomaszów przyczynił się do decyzji gen. Piskora o kapitulacji. Do niewoli dostało się około 10 tys. żołnierzy polskich na czele z dowódcą Grupy Armijnej.

Rajd rozpoczyna się w Bełżcu przy byłym niemieckim obozie zagłady z lat 1941-1943. Miasto znane jest z tragicznej historii II wojny światowej, jednak jego dzieje zawierają także epizody z walk września 1939 r. Większość trasy rajdu przebiega „niebieskim” Szlakiem Centralnym przebiegającym przez miejscowości Roztocza Środkowego: Chyże-Podlesina-Rabinówka-Pasieki-Ułów. Rozgrywały się tutaj ciężkie walki o przebicie się w kierunku Tomaszowa i Bełżca, z których jedno z najbardziej krwawych miały miejsce 19 września pod Ułowem. Uczestniczył w nich pochodzący ze Śląska 201. pułk piechoty rezerwowej, który utracił tam 222 żołnierzy, w tym 92 zabitych. Sąsiednie Pasieki były z kolei miejscem, gdzie znajdowały się pozycje niemieckie i przez które 18 września prowadził polski atak pancerny na Tomaszów Lubelski. Uczestnicy rajdu przemierzają się piaszczystymi traktami zlokalizowanymi w dużej części w kompleksach leśnych. Ciekawym punktem jest wzniesienie „Wapielnia” – najwyższy szczyt Roztocza Środkowego (385 m n.p.m.) – w okolicach którego prowadzone były walki. Jednym z zadań, które otrzymają uczestnicy rajdu będzie odnalezienie pamiątkowej tablicy poświęconej oficerom 75. pułku piechoty z Chorzowa, którzy zostali zastrzeleni przez Niemców po zakończeniu walk.

Bełżec – Chyże – Pasieki Ułów – wzgórze Wapielnia – Łasochy (około 20 km)

II dzień rajdu (6 października 2016 r.)

Drugi dzień rajdu będzie przebiegał pod znakiem poznania historii aktywności Armii Krajowej ze szczególnym uwzględnieniem Rejonu V wchodzącego w skład Obwodu AK Tomaszów Lubelski, Inspektoratu AK Zamość, Okręgu AK Lublin). Część kompani Rejonu V działało głównie

po południowej stronie rzeki Tanew, na obszarze dzisiejszego województwa podkarpackiego. Były to: 1 kompania „Narol”, 2 kompania „Ruda Różaniecka”, 5 kompania „Dzików”, 6 kompania „Cieszanów, jak również wiosną 1944 r. kompania „Lubaczów”.

Dowódcą Rejonu V był por. Marian Warda ps. „Polakowski”. Wśród najważniejszych

dowódców kompanii, istotną rolę w walkach niepodległościowych odegrał por. Karol Kostecki ps. „Kostek”, dowódca kompanii „Narol”, a następnie komendant Rejonu V Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość.

Ten etap rajdu rozpocznie się w miejscowości Rebizanty. Uczestnicy rajdu przejdą wzdłuż rzeki Tanew nieopodal dawnej staniczki i elektrowni harcerskiej zbudowanej przed 1939 r. Następnie lasami Puszczy Solskiej udadzą się do miejsca, gdzie zbiegają się rzeki Tanew i Jeleń. Tam w miejscu zwanym Kościółkiem swoją siedzibę miał m.in. pierwszy oddział partyzancki utworzony w Obwodzie Tomaszów Lubelski przez Mariana Wardę, jak też dowództwo Obwodu na czele z mjr. Wilhelmem Szczepankiewiczem, ps. „Drugak”. w dalszej kolejności uczestnicy rajdu przejdą szlakiem partyzanckim w kierunku Suśca, a następnie krawędzią Puszczy Solskiej, w której w czerwcu 1944 toczyły się ciężkie walki części oddziałów Inspektoratu AK Zamość z wojskiem i żandarmerią niemiecką. Niemiecka akcja przeciwpartyzancka Sturmwind II (niem. Wicher II) przeprowadzona została w dniach 16 - 25 czerwca 1944 w lasach Puszczy Solskiej. Zorganizowano ją po fiasku operacji Sturmwind i w Lasach Janowskich. Jej zasadniczym celem było zniszczenie niezwykle licznych na tym terenie polskich i sowieckich oddziałów partyzanckich. Oddziałami AK Inspektoratu Zamość w największej bitwie partyzanckiej pod Osuchami dowodził mjr Edward Markiewicz, ps. „Kalina”, który prawdopodobnie po poniesionej klęsce zadanej przez przeważające siły niemieckie, popełnił samobójstwo. Celem tego dnia rajdu jest dotarcie do miejsca dawnego obozu komunistycznego w Błudku, gdzie przetrzymywani byli Polacy w tym byli żołnierze AK. Obóz został rozbity 26 marca 1945 r. przez oddział pod dow. kpt. Mariana Wardy „Polakowskiego”. Ostatnim celem rajdu będzie dotarcie do kamieniołomu, w którym m.in. pracowali więźniowie obozu.

Na zakończenie uczestnicy udadzą się autokarem na Cmentarz żołnierzy AK poległych w bitwie pod Osuchami

Rebizanty – Kościółek – (Skwarki) – Oseredek – Błudek (ok. 15 km)

III dzień rajdu (7 października 2016 r.)

Trzeci dzień rajdu będzie przebiegał pod znakiem kompanii AK „Narol” dowodzonej przez por. Karola Kosteckiego, ps. „Kostek”. (ur. 27 lutego 1917 w Stanisławowie, zm. 14 stycznia 1998 we Wrocławiu) – absolwenta Szkoły Podchorążych Piechoty, uczestnika kampanii wrześniowej 1939, kuriera Komendy Głównej ZWZ-AK, żołnierza AK, który kontynuował działalność w Zrzeszeniu „Wolność i Niezawisłość”, represjonowany w czasach komunistycznych, nauczyciel, działacz społeczny. Walczył w obronie ludności i ziem polskich przed nacjonalistami z UPA. 22 maja 1944 obronił ze swoim oddziałem Narol i okolice, czym zniechęcił UPA do atakowania Tomaszowa Lubelskiego.

Uczestnicy rajdu przejdą lasami z okolic Huty Różanieckiej do Narola, pokonując fragment odcinka południowej „linii obrony przeciw-ukraińskiej” z 1944 r., a następnie przez Lipsko, gdzie znajduje się pomnik poległych w obronie Narola, dotrą do pałacu Łosiów w Narolu, gdzie 12 lutego 1945 r. siłami UB, NKWD i Wojsk Wewnętrznych ujęto siedmiu

żołnierzy „Kostka”, w tym kobiety. Jan Kałuża, Zygmunt Ślepokura i Roman Szarek zostali skazani na karę śmierci.

Z pałacu w Narolu uczestnicy rajdu przejdą na Rynek w Narolu, gdzie odbędzie się zakończenie i podsumowanie rajdu.

Ruda Różaniecka – Góra Grochy – Lipsko – Narol (ok. 15 km)

Oprócz zainteresowania historią potrzebne będą:

- kondycja fizyczna, niezbędna do wykonania średniodystansowego marszu (18-22 kilometrów dziennie);

- umiejętność posługiwania się mapą i kompasem;

- wolę walki i zwycięstwa nad konkurentami